

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה שבת פ' צו בבוקר לכבוד שבת הגדול תשס"ט בנושא:

שבת שהוא באמת גדול !

מאת הרב דוד אברהם ספקטור

שבת שלום. יש לשאול למה השבת נקראת שבת הגדול ? מסופר שפעם בא אחד לאיזה כפר ושאל את התושבים אם נולדו בכפר הזה גדולים, "גדולים". לא, אמרו לו, כאן נולדו רק קטנים, תינוקות. לפי זה יש מפרשים שבת הגדול, שהוא שבת שהולכים לגדול לשמוע דרשה. המושג של גדול הוא לא רק מושג כמותי של שנים, אלא גם מושג ערכי של איכות, של גדלות, כפי שמופיע בפרשת דברים (ד, ז-ח): גדול בתפילה: כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו פה? אלהינו בכל קראנו אליו. וגדול בתורה: ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום. לכן כשמברכים התינוק בברית שהקטן גדול יהיה אין הכוונה רק על כמות השנים אלא בעיקר שהקטן גדול יהיה בתורה ובתפילה ובגמילות חסדים.

הטור (תל) מסביר לפי המדרש למה השבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול: "והטעם לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים מקחו בעשור (ערוך השלחן: ופסח שיצאו ממצרים היה יום ה' [שבת פ"ז]. [כמו השנה]. נמצא ש'י' בחדש היה שבת (כמו השנה). ולקחו להם כל אחד מה לפסחו וקשר אותו בכרעי (רגלי) מטתו ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו (ערוך השלחן: והמצרים עבדו לטלה) והיו שיניהם קהות (נחלשות) על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים (יכולים) לומר להם דבר (ערוך השלחן: ושתקו) ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול."

זאת אומרת שארבעה ימים המצרים רתחו מכעס, אבל שתקו כשראו הטלה קשור ומוכן לשחיטה ב"ד בניסן. בעצם יש כאן נס גדול לא רק ב"י ניסן אלא משך ארבע ימים. אז למה רק השבת נקראת גדול ולא כל ארבעת הימים האלה נקראים גדולים. בהמשך נשיב לשאלה הזאת וקודם נביא הסבר אחר של התוספות למה השבת י' בניסן נקראת שבת הגדול:

"כשלקחו (ישראל) פסחיהם (וקשרו אותם לרגלי מיטותיהם). באותה שבת (ב' בניסן) נתקבצו בכורות אומות העולם אצל ישראל ושאלום: למה עושין כך? אמרו להן (הטלה) זבח פסח לה', ש(ה') יהרג בכורי מצרים. הלכו (בכורי מצרים) אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רצו. עשו בכורות (מצרים) מלחמה (עם פרעה ואבותיהם, מלחמת אזרחים) והרגו מהן (מאנשי פרעה) הרבה, (כפי שכתוב בתהילים קל"ו): 'למכה מצרים בבכוריהם'. (ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול)". גם לפי המדרש שמביאים התוספות נמשכה מלחמת האזרחים של בכורי מצרים נגד השלטון המצרי ארבעה וחצי ימים עד מכת בכורות בליל הסדר בחצות הלילה. אז למה רק השבת נקראת שבת הגדול ולא כל הימים האלו נקראים ימים גדולים?

וכך שואל הבית יוסף (תל): "לפי טעם זה הוה ליה למיקרי לכולהו יומי (היה לו לקרוא לכל הימים) דמעשור לחודש עד ערב הפסח ימים גדולים דבכולם נעשה הנס? (ומתוך ה'י) ויש לומר שעיקר הנס היה בהתחלתה שאז היה עיקר קהיון (החלשת) שיני המצריים אבל אחר שעבר היום הראשון כיון דדשו (כבר רגילים בזה)."

ונראה שכן יש לומר בענין מלחמת בכורי מצרים בפרעה. שעיקר החידוש הוא פתיחת המלחמה ב' בניסן ושאר ימים הם המשך לנס הגדול שבמקום שיעשו מלחמה נגד היהודים לחמו בכורי מצרים בשלטון המושחת של פרעה והשבת נקראת שבת הגדול על שם תחילת הנס.